

Dávidovics Anna

Pécsi Tudományegyetem
Általános Orvostudományi Kar
Egészségügyi Nyelvi és Kommunikációs Intézet

Online oktatás és vizsgák a világjárvány alatt a pécsi orvostanhallgatók szemszögéből

<https://doi.org/10.48040/PL.2023.1.10>

A COVID világjárvány alapjaiban változtatta meg mindennapjainkat a maszkviseléstől a távolságtartáson át a kijárási korlátozásokig. Ezen intézkedések célja az volt, hogy minimalizálják az emberek közötti fizikai érintkezést, ezáltal korlátozva a vírus terjedését. A felsőoktatásban az egyetemek is hasonló lépéseket tettek a hallgatók és dolgozók biztonsága érdekében. 2020 áprilisában a Pécsi Tudományegyetem Orvostudományi Karán (PTE ÁOK) is látogatási tilalom lépett érvénybe, a kar pedig átállt az online oktatásra, óriási változásokat hozva a hallgatók és az oktatók életébe. A 2019/20 tavaszi és a 2020/21 őszi szemeszterben vegyes módszerű kutatást végeztünk interjúk és egy online kérdőív felhasználásával azzal a céllal, hogy összegyűjtsük és értékeljük az orvostanhallgatók online oktatással és vizsgákkal kapcsolatos véleményét és meglátásait. Az interjú során összesen 15 külföldi és magyar hallgatót kérdeztünk meg, a kérdőívre pedig 105 hallgató válaszolt, így kvalitatív és kvantitatív adatok is rendelkezésünkre álltak. Az eredmények azt mutatták, hogy bár a hallgatók összességében elégedettek voltak az online oktatással, a legtöbb diáknak hiányzott a személyes kontaktus, ezért előnyben részesítenék a hibrid oktatást, azaz a jelenléti órákat online elemekkel kiegészítő tanulási környezetet.

Kulcsszavak: COVID-19, távoktatás, online oktatás, magyar orvostanhallgatók, külföldi orvostanhallgatók

Bevezetés

2019 végén olyan lavinaszerű események indultak meg, amelyek gyökeresen megváltoztatták az emberek addigi életét. 2019 decemberében a WHO egy ismeretlen eredetű kórokozóról adott jelentést, amely nagy számú tüdőgyulladásos esetet okozott a kínai Wuhan tartományban. 2020. január 9-én a kínai hatóságok jelentették, hogy az esetek hátterében egy új koronavírus variáns áll. 2020. január 24-én igazolták az első, új koronavírusos megbetegedéseket Franciaországban. 2020. március 11-én a WHO világjárvánnyá nyilvánította a futótűzként terjedő vírust, ami a COVID-19 (SARS-CoV-2) nevet kapta. Áprilisban az esetszám már milliós nagyságrendű volt, ezért megjelentek a javaslatok a maszk használatára, valamint a különböző mértékű lezárásokra (WHO, 2020).

Magyarországon az első igazolt koronavírusos megbetegedéseket 2020. március 4-én jelentették be. Március 11-én kihírdették a vészhelyzeti állapotot, amelynek részeként azonnali hatállyal bevezették az intézménylátogatási tilalmat a felsőoktatási intézményekben, így a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán (PTE ÁOK) is. A vírus elleni védekezés következő lépéseként március 16-án Magyarország lezárta határait (Koronavírus, 2020). Ez az intézkedés nagyon komoly hatással volt Pécs gazdasági és egyetemi életére is, köztük a PTE ÁOK-n tanuló, több mint 1900 külföldi hallgatóra, a teljes hallgatói populáció csaknem 60%-ára (Sütő et al., 2021; UPMS, 2020), akik nehéz helyzetbe kerültek, amikor a határokat lezárták a személyforgalom előtt.

Az online oktatás bevezetése

Az online oktatási formák már a pandémiát megelőző években is kezdtek egyre hangsúlyosabbá válni az orvosi egyetemeken (Gacs et al., 2020; Kim et al., 2020; Rajab–Gazal–Alkattan, 2020).

A hirtelen, krízishelyzetben bevezetett távoktatás azonban nem egyenértékű egy gondosan megalapozott és kialakított rendszerrel (Gacs et al., 2020). Noha a technológiák felhasználása jelentősen javíthatja az oktatás hatékonyságát és minőségét, és alkalmazásukkal könnyebben elérhetőek és bevonhatóak a Z generációs hallgatók az órákba (Németh, 2018), ezek használatának elsajátítása extra időt és energiát igényelt az oktatók részéről.

A központi intézkedéseknek eleget téve a PTE ÁOK március 11-én távoktatásra állt át (PTE, 2020). A hirtelen jött digitális átállás komoly kihívás elé állította az oktatókat, akiknek, ahogyan a világ más országaiban is, mindössze néhány napjuk volt arra, hogy felkészüljenek az új helyzetre (Choi–Sunjoo, 2021; M. Császár et al., 2020). Ez a feladat valószínűleg akkor sem lett volna egyszerű, ha elegendő idő áll rendelkezésre (Rajab–Gazal–Alkattan, 2020). Az oktatók ezen kívül számos technikai problémával is szembesültek, például a megfelelő eszközök hiányával vagy a megbízhatatlan, lassú internetes kapcsolattal, ami megnehezítette az oktatás gördülékenységét az online térben (Choi–Sunjoo, 2021). Azonban a „digitális bennszülött” hallgatók (Prensky, 2001) többségének nem jelentett különösebb kihívást a digitális eszközök használata (Rajab–Gazal–Alkattan, 2020).

A kutatás célja a magyar és külföldi hallgatók online oktatásról és vizsgázásról alkotott véleményének megismerése és összegyűjtése, valamint értékelése volt.

Módszerek

A jelen kutatás során vegyes kutatási módszert alkalmaztunk. A félig strukturált interjúk segítségével a hallgatóknak lehetőségük nyílt részletesebben megosztani véleményüket az online oktatással kapcsolatban, amit az online kérdőív kvantitatív adatokkal egészített ki. Az adatgyűjtésre a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán, a 2019/20-as tanév tavaszi, valamint a 2020/21-es tanév őszi szemeszterében került sor magyar, valamint külföldi orvostanhallgatók megkérdezésével. A kutatásban részt vevő hallgatók kiválasztása kényelmi mintavétellel történt, a válaszadók az Egészségügyi Nyelvi és Kommunikációs Intézet által meghirdetett angol vagy magyar orvosi szaknyelv kurzusát végezték az adott szemeszterben.

A kutatás első lépéseként a 2019/20-as tanév tavaszi féléve során három alkalommal 15 hallgató részvételével készültek interjúk. A félig strukturált interjúk során a résztvevők egyesével, online videókonferencián válaszoltak a kérdésekre. A kutatás második szakaszában 105 külföldi és magyar hallgató egy online elérhető kérdőívet töltött ki, amely a tavaszi szemeszterben lezajlott online oktatással és vizsgákkal kapcsolatos tapasztalataikat volt hivatott felmérni.

Résztvevők

Az interjúkban összesen 15 hallgató vett részt, 11 nő és 4 férfi. Heten közülük magyar, nyolcan pedig az angol programon folytatták tanulmányaikat (egy kanadai, egy amerikai, egy japán és öt iráni hallgató vett részt a felmérésben). 11 hallgató általános orvosi, 4 pedig fogorvosi szakirányon tanult.

Az online kérdőívet összesen 105 magyar és külföldi hallgató töltötte ki, nemzetiségüket, nemüket és életkorukat az 1. táblázat foglalja össze. A résztvevők közül 79-en általános orvosi, 26-an pedig fogorvosi szakirányon folytatták tanulmányaikat. Többségük (64 hallgató) elsőéves volt, 26-an voltak másodévesek. Hat harmadéves, öt negyedéves, három ötödéves és egy hatodéves hallgató is részt vett a felmérésben. A kérdőív anonim formában zajlott.

1. táblázat. A külföldi és magyar hallgatók nemzetiség, nem és életkor szerint (fő)

Részvevők (n=105)			
nemzetiség	magyar	külföldi	
	61	44	
nem	nő	férfi	egyéb
	67	37	1
életkor	21 alatt	22-29	30 fölött
	60	43	2

Eszközök

Az interjúk során a hallgatók egyesével válaszoltak a kérdésekre a *Microsoft Teams* felületén, rögzített videóbeszélgetés formájában, a résztvevők előzetes írásbeli beleegyezésével. A félig strukturált interjúkra a félév során három alkalommal került sor: az első szakasz az online oktatás bevezetése után, április elején, a második április közepén, a harmadik pedig április végén történt meg. Mindegyik szakasz négy nyílt végű kérdésből állt. Az interjúk végétével a videóbeszélgetéseket átírtuk, majd kategorizáltuk, kódoltuk és elemeztük (Schmidt, 2004). Az eredmények ismertetése során a különböző témákat gondosan választott idézetekkel támasztottuk alá (Adams, 2015).

A kérdőíves felmérés online formában valósult meg. A hallgatók az angol nyelvű kérdőíveket a *Google Forms* felületén érthették el és tölthették ki. A kérdőívet a Pécsi Tudományegyetem tanulmányi rendszerén keresztül küldtük ki az érintett orvostanhallgatóknak. A felmérés során a hallgatók összesen 23 kérdéssel és állítással kapcsolatban fejthették ki a véleményüket. A kérdőív első része a hallgatók nemzetiségére, életkorára, nemére, szakjára és évfolyamára kérdezett rá, valamint a hallgatók az általuk beszélt nyelveket is felsorolhatták. A kérdőív többszörös feleletválasztó kérdésekből és állításokból álló második része három témát érintett: 1) az online oktatás, 2) az online vizsgák, valamint 3) a vizsgák lebonyolítására használt online platformok. Az online oktatás előnyeivel és hátrányaival, valamint az online vizsgákkal kapcsolatban nyitott kérdések szerepeltek a kérdőívben, így a hallgatók saját szavaikkal is kifejthették véleményüket.

Eredmények

Interjúk

Az első interjúkra néhány héttel az online oktatás és az intézménylátogatási tilalom bevezetése után került sor. A hallgatóknak feltett kérdések így az első reakcióikra, benyomásaikra irányultak. Megkérdeztük őket arról is, milyen előzetes elképzeléseik, elvárásaik voltak az online oktatással kapcsolatban, valamint vannak-e korábbi tapasztalataik, tanultak-e már online formában.

A legtöbb hallgató döbrentnek és szomorúnak érezte magát, bár nem voltak meglepve az intézkedésektől, számítottak rá, hogy szigorításokat fognak bevezetni a vírus terjedése miatt. Az egyik hallgató így emlékezett vissza az intézménylátogatási tilalom bejelentésének napjára:

- „Éreztem, hogy a helyzet komolysága elért egy határt... éreztem, hogy ma lesz az a nap [amikor bezárják az egyetemet].”

Sokan félték, hogy online formában tudják-e majd teljesíteni a szemesztert. Sok hallgató volt bizonytalan a félév teljesítésével kapcsolatban, így vélekedtek a helyzetről:

- *„Féltem, hogy nem fogom tudni teljesíteni a félévet.”*
- *„Nem szeretnék még egy évet csúszni.”*

A külföldi hallgatók számára különösen nehéz időszak volt a nagyfokú bizonytalanság miatt. Sokan nem mertek hazautazni, attól tartva, hogy nem tudnak majd visszajönni, ezenkívül az időeltolódás is megnehezítette volna, hogy részt vegyenek az online órákon:

- *„Féltem visszamenni [a saját országomba] ... mert... az időeltolódás... nem lett volna kedvem hajnali 4-kor az órákon részt venni.”*

Az egyetem által választott platformot (*Microsoft Teams*) sokan nem ismerték, a legtöbb hallgató arra számított, hogy az órák *Zoomon*, esetleg *Skype-on* vagy *YouTube-on* lesznek megtartva. Bár volt olyan tanuló, aki már vett részt korábban online formában szervezett tanfolyamon, a többségnek nem volt korábbi tapasztalata az online oktatással kapcsolatban. A hallgatók a következőket gondolták az online oktatás bevezetését megelőzően, valamint nem sokkal utána:

- *„Nem fűztem hozzá hatalmas reményeket... de minden várakozásomat felülmúlta eddig.”*
- *„Próbáltam nem szkeptikusnak lenni.”*
- *„Az egyetem mindent előkészített számunkra, az óráink ütemezve voltak.”*

A második körös interjúk során a hallgatókat megkérdeztük arról, hogy mi hiányzott szerintük az online rendszerből, mennyire voltak megelégedve az egyetem intézkedéseivel. Megoszthatták a véleményüket arról is, hogy szerintük mi a legnagyobb különbség az online és a jelenléti órák között. A hallgatók szerint nem volt elég lehetőségük kérdéseket feltenni az online órákon. Nehezebbnek találták a koncentrációt. Az online oktatás hátrányai közé sorolták a csökkent motivációt, az elszigeteltséget és a magányt:

- *„Úgy érzem, mintha egyedül járnék egyetemre.”*
- *„Elszigetelve érzem magam, mintha nem lenne kapcsolatom a többiekkel.”*
- *„Hiányzik a személyesség, a kontaktus, ezért nem is vagyok olyan lelkes, nehezebb koncentrálni.”*
- *„Ha online vesz részt a hallgató, akkor saját magáért figyel... nincs rákényszerítve, hogy figyeljen.”*

Volt olyan hallgató is, aki az online oktatás pozitívumát emelte ki:

- *„Tetszik, hogy fel vannak véve az előadások... bárcsak a korábbi anyagok is elérhetőek lennének ilyen módon.”*

Sokan vonakodtak, hogy bekapcsolják a webkameráikat. Az egyetem intézkedéseivel alapvetően elégedettek voltak, elfogadták és pozitívan értékelték azokat. Többen megjegyezték, hogy az egyetemnek, a rendelkezésére álló idő rövidege ellenére jó online oktatási rendszert sikerült kialakítania.

Több hallgató véleménye szerint az előadások lényegében hasonlóak voltak a jelenléti oktatáshoz. Pozitívként említették, hogy az online órák könnyebben elérhetőek, időt tudnak megtakarítani és hogy szinte minden egy kattintásnyira volt.

A hallgatók így vélekedtek a félév vége és a vizsgaidőszak felé közeledve az online oktatásról:

- *„Hiányzik a rutin... motiválnak éreztem magam tőle, de most ez a motivációm teljesen hiányzik.”*

A harmadik körös, egyben utolsó interjúkra április végén került sor. A hallgatóknak lehetőségük nyílt értékelni az online oktatást: megkérdeztük őket, hogy mi tetszett nekik a legjobban vagy a legkevésbé, mit hiányoltak a rendszerből. Összességében pozitív válaszokat kaptunk, bár többen fejeztek ki vegyes érzelmeiket. A rögzített előadásoknak egyöntetűen örültek a hallgatók, többen kiemelték, mennyire hasznos, hogy vissza tudják hallgatni, többször meg tudják nézni őket.

- *„Megtárolok minden héten majdnem hat órát.”*
- *„Nagyon sok tananyagot... visszajátszható, újraolvasható módon, hát... rendelkezésre bocsátottak, szóval ezek... ezek olyan dolgok, amik amúgy nem adatottak volna meg szerintem.”*
- *„Látni lehetett az oktatókon a tenni akarást... csinálják a videókat, csinálják a ... a minél több segédletet, több jegyzetet, több képanyagot, mindenben próbálnak maximális segítséget nyújtani...”*

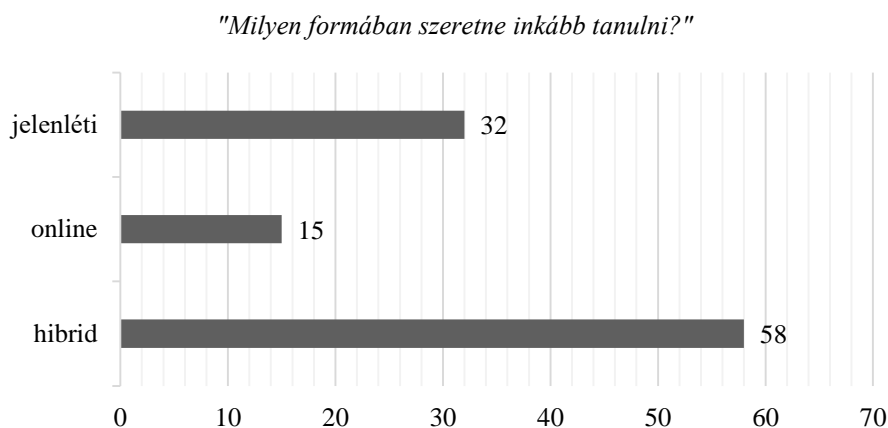
Hiányosságként megemlítették, hogy néhány oktató nem tudta megfelelően használni a különböző platformokat. Többen említették az online tér egyértelmű korlátait is: a gyakorlati órák nagy része ilyen formában nem megvalósítható. Sok hallgató tért ki újra a már korábban említett negatívumaira az online oktatásnak, valamint a közelgő vizsgaidőszakkal kapcsolatban is többen hangot adtak félelmeiknek:

- *„Nagyon magányos.”*
- *„Motivációvesztett vagyok egy kicsit... nagyon.”*
- *„Félek a vizsgától nagyon... azt gondolják [az oktatók], hogy nekünk ez [online vizsgázn] könnyítés, nehogy nehezítsék [a vizsgákat].”*
- *„Félrekommunikációk vannak a vizsgákkal kapcsolatban.”*

Kérdőív

Az online elérhető kérdőívre 105 válasz érkezett külföldi és magyar hallgatóktól. Ahogy az 1. ábra is mutatja, arra a kérdésre, hogy melyik oktatási formát (jelenléti, online vagy a kettő vegyítése) preferálják, a legtöbb hallgató a hibrid oktatási formát választotta. A teljes mértékben digitális tanulási formát választották a legkevésbé.

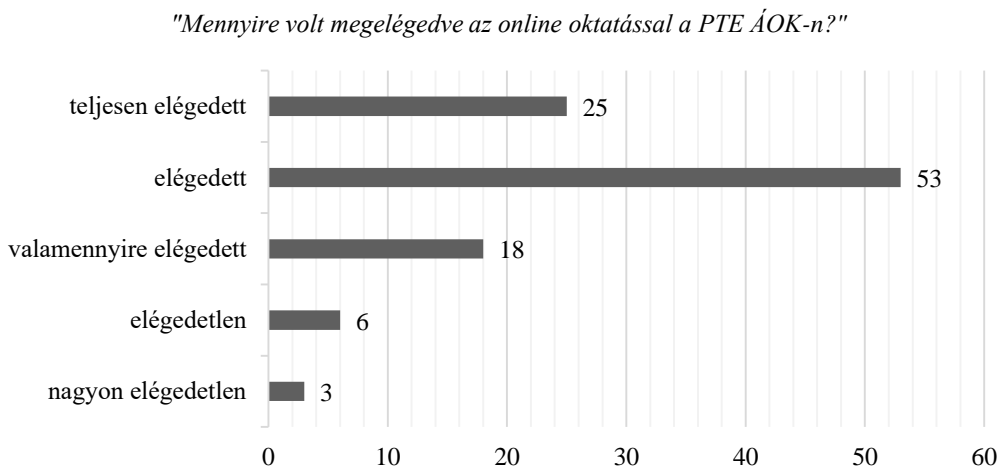
1. ábra. A külföldi és magyar hallgatók preferenciája az oktatás formájával kapcsolatban

Arra a nyitott végű kérdésre, hogy milyen előnyeit látják az online oktatásnak, a többség a kevesebb stresszt, időspórolást és kényelmi szempontokat említette meg (pl. *„nem kell annyit utazni az órák között”*). Többen kiemelték, mennyire hasznosnak találták a rögzített előadásokat, amelyeket így bármikor újra- és visszanezhettek szükség szerint. A külföldi és magyar hallgatók választásaiban ezúttal sem voltak jelentős különbségek.

Az online oktatás hátrányaira irányuló kérdésre a hallgatók a személyes kommunikáció hiányát, az elszigetelődést, az internetes/technikai problémákat, valamint a csökkent motivációt emelték ki. Ahogy a 2. ábrán is látszik, a hallgatók 74%-a teljesen vagy nagyobb részben elégedett volt az online oktatással. Arra a kérdésre, hogy mit hiányolnak leginkább az online oktatásból, a hallgatók közül a legtöbben a személyes kapcsolatot említették meg.

2. ábra. A külföldi és magyar hallgatók elégedettsége az online oktatással kapcsolatban

A kérdőíves felmérésben részt vevő hallgatók a következőket említették meg az online oktatás előnyeivel kapcsolatban:

- *„Legjobban az tetszett/tetszik benne, hogy visszanezhető szinte minden anyag és gyakorlat.”*
- *„Könnyű hozzáférés az összes anyaghoz.”*
- *„A diákok bárholnan részt vehetnek az órán.”*

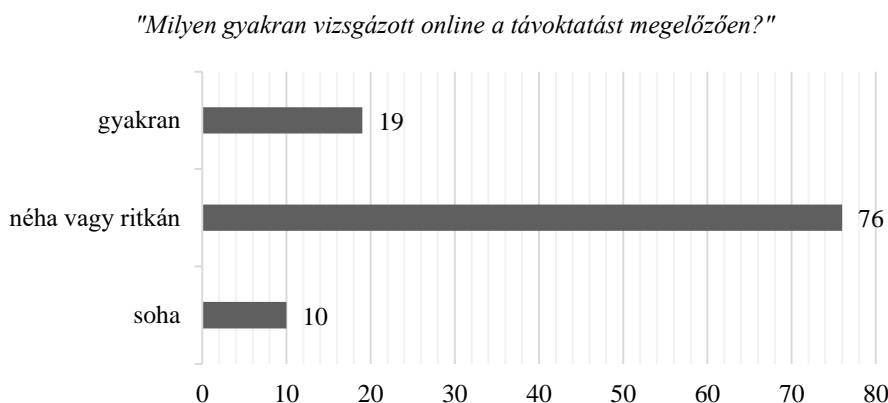
- „Több szabadidő, kevesebb utazás, van időm ebédelni, nem találkozom fertőzött emberrel.”
- „Nem olyan stresszes.”
- „Mindenki ugyanazt láthatja. Jó a szövettanban vagy a molekuláris sejtbiológiában, ahol mikroszkóppal kell dolgozni.”
- „Összességében meg vagyok elégedve az online oktatással, nem volt rossz. Rengeteg időt tudtam vele spórolni, és szerintem arra is jó volt ez az egész, hogy mindenki egy kicsit megtanulja ezt az időmenedzsmentet, hogy mi az, ami még belefér és mi az, ami már nem. Az oktatók tényleg odatették magukat, látszott rajtuk, hogy a helyzet ellenére is igyekeznek maximumot nyújtani, és ez tényleg értékelendő, tekintve, hogy biztos akad közöttük, akinek azért okoz nehézséget ez az egész technika dolog.”

A hallgatók számos negatívumot és hátrányt is kiemeltek, ami számukra megnehezítette az online formában tanulást:

- „A szemkontaktus hiánya.”
- „Nem igazán ismerem a csoporttársaimat, a tanárait.”
- „Sok olyan tanár van, aki nem tudja jól használni az online platformokat.”
- „Mindig vannak internet vagy egyéb technikai problémák.”
- „Depresszió, nulla motiváció, monoton órák, nincs kapcsolat a társaimmal és sok más dolog.”
- „A személyes kontaktok hiányoztak azért. Így, ha az ember lenémítva, kikapcsolt kamerával »ül« az órán, nincs rá semmi garancia, hogy figyel is. A face-to-face alkalmakon, ahol rajzolunk, jegyzetelünk, azért közben is memorizál az agyunk, így online viszont szerintem kb. mindenki a neten szörföl közben vagy takarít, mosogat, szóval nincs jelen úgy az órán.”

Ahogy az a 3. ábra is mutatja, voltak hallgatók, akik már korábban is találkoztak online vizsgákkal. A hallgatók 42%-a preferálta, 43%-nak pedig mindegy volt, hogy online vannak-e a vizsgáik a vizsgaidőszakban. 15% részesítette volna előnyben a jelenléti vizsgákat.

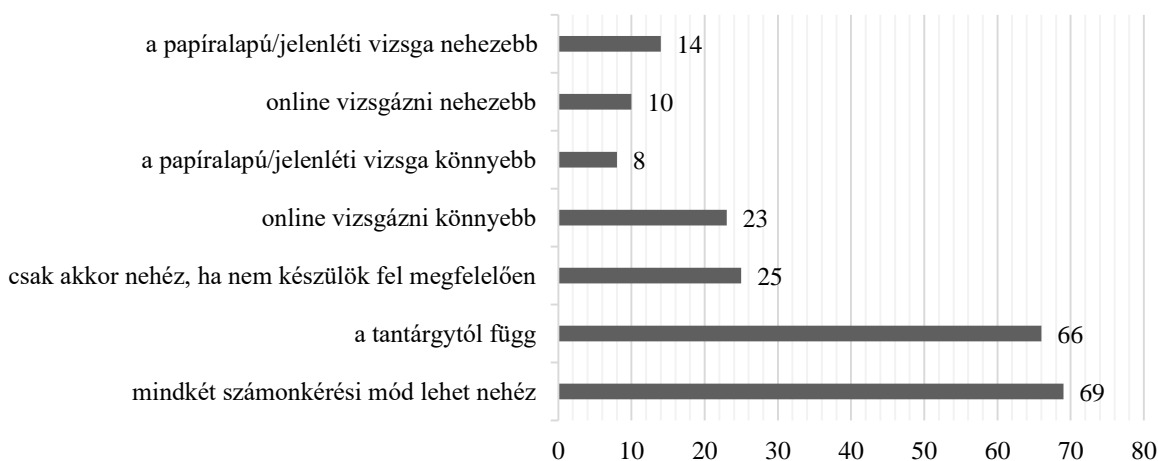
3. ábra. A külföldi és magyar hallgatók korábbi tapasztalatai az online vizsgákkal kapcsolatban

Az online vizsgával kapcsolatban számos előnyt, valamint hátrányt is felsoroltak a hallgatók. Előnye, hogy könnyű használni, gyorsabb és kevésbé stresszes, de legtöbbször időkorlát van beállítva, a honlapok pedig összeomolhatnak, csatlakozási és internetproblémák léphetnek fel. A vizsgák nehézségét illetően a hallgatók véleményét a 4. ábra jeleníti meg (a felsorolt lehetőségek közül többet is kiválaszthattak a kitöltés során). Ahogy azt az ábra is mutatja, a többség szerint a vizsga nehézsége a tantárgytól függ, mindkét számonkérési mód lehet nehéz.

4. ábra. A külföldi és magyar hallgatók véleménye az online és a jelenléti vizsgák nehézségét illetően

"Mit gondol a két számonkérési mód (online és jelenléti) nehézségéről?"

Ami a vizsgáztatásra használt platformokat illeti, ebben az időszakban a hallgatók 88%-a 2-5 különböző platformon vizsgázott, 8% ötnél is több platformon, mindössze 4 olyan hallgató volt, aki csak egyféléen. A leggyakoribb platformok a *Neptun*, *Microsoft Teams*, *Redmenta*, *Socrative*, és az *Unipoll* voltak. Az említett platformok közül az utolsó kérdés a Redmentára vonatkozott. A *Redmenta* egy online elérhető, magyar fejlesztésű platform, amelyen ingyenes regisztráció után lehetőség van feladatlapokat készíteni, azokat ütemezni, majd kitöltésük után kiértékelni is (Pénzcentrum, 2020). A hallgatók 70%-a úgy vélte, hogy a *Redmenta* egy jó platform, 27% szerint a legjobb, amit eddig használt. A kitöltőknek mindössze 2%-a jelezte, hogy nem tetszett neki a platform. A megkérdezettek szerint a *Redmenta* előnye, hogy könnyű használni, gyors és környezetbarát, ezen kívül fizikailag bárhol is lehet vizsgázni. A platform hátrányaira vonatkozó kérdésre a legtöbben nem írtak semmit, néhányan említették a csalást, csatlakozási problémákat. Többen megjegyezték, hogy a platform „nem túl ismert”, ezért első használatra szokatlan lehet.

A vizsgacsalással kapcsolatban is megoszlott a hallgatók véleménye. 65% szerint azok, akik nem akarnak csalni, nem fognak online sem, 24% szerint viszont nagyobb a valószínűsége, hogy a diákok csalni próbálnak online. 11% szerint teljesen mindegy, milyen formában zajlik a vizsga, aki csalni akar, az csalni fog. A vizsgázás formáival, valamint az online vizsgákon előforduló csalással kapcsolatban a hallgatók így vélekedtek:

- „Ha megtanultam [az anyagot], akkor teljesen mindegy, hogy milyen felületen történik a számonkérés.”
- „Kevésbé vagyok ideges egy online teszt megírásakor, nincsen zaj körülöttem, jobban tudok koncentrálni.”

- „*Online tesztek: bárhonnán meg lehet írni. Hagyományos teszt: komolyabb.*”
- „*Könnyebb csalni az online tesztek során, így a diákok nem tanulják meg az anyagot annyira, mint korábban.*”

Diszkusszió

A felsőoktatási intézményekben bevezetett látogatási tilalom, valamint az ezt követően elindított online oktatás komoly hatással volt a pécsi orvostanhallgatók mindennapjaira.

Kezdetben a hallgatókra nagy nyomás nehezedett, nemcsak a tanulmányaik, hanem a pandémia egyéb hatásai miatt is, sokan közülük féltek a megbetegedéstől, aggódtak a családtagjaikért, barátaikért (Kaul et al., 2020). Szembesülniük kellett a világjárvány egyik, mindennapi életre gyakorolt hatásával, a nagyfokú bizonytalansággal (Loda et al., 2020). Az egyik napról a másikra bevezetett intézménylátogatási tilalmat a legtöbben szorongva és kételkedve fogadták, sokan féltek attól, hogy nem tudják majd teljesíteni a szemesztert (Kedra et al., 2022). A járványügyi intézkedések és az online oktatásra való átállás a külföldi diákokat más szempontból is érintette. Számukra is komoly stresszt jelentett a bizonytalanság, ezen felül, míg a magyar hallgatók haza tudtak menni, külföldi társaik az otthonuktól és a családjuktól távol rekedtek, nem tudtak vagy nem mertek hazamenni, mivel nem látták biztosítottnak tanulmányaik folytatását (M. Császár et al., 2020).

Hild et al. szerint (2021) a hallgatók alapvető motivációja a külföldi tanulmányaikat illetően jelentős mértékben meghatározza hozzáállásukat a magyar kultúrához, a nyelvhez és így ezeken keresztül a magyarországi tanulmányaikhoz is. Ahogyan azt a kutatás eredményei is mutatják, kezdeti félelmek ellenére mind a külföldi, mind pedig a magyar diákok többsége igen pozitívan reagált az online oktatásra (Kim et al., 2020). Voltak közöttük olyanok is, akik kifejezetten előnyben részesítenék azt a jelenléti órákkal szemben (Sani et al., 2020). Az oktatók az oktatás megvalósítására különböző online platformokat használtak fel (Kaul et al., 2021), a legtöbben a PTE ÁOK által javasolt *Microsoft Teams*re támaszkodtak. Számos más online platform is rendelkezésre állt (*Zoom, Google Meet*), amik lehetőséget nyújtottak arra is, hogy a csoportot a tanárok felosszák kisebb egységekre, ezáltal interaktívabbá tudták tenni az óráikat, valamint a hallgatói jelenléteket is jobban tudták ellenőrizni (Zayapragassarazan, 2020).

Összességében az online oktatás éppen olyan hatékony lehet, mint a jelenléti órák (Gacs et al., 2020; Kim et al., 2020; Rajab–Gazal–Alkattan, 2020). Az online oktatás nagyobb teret engedett annak, hogy a hallgatók maguk irányítsák a tanulási folyamatot (Sani et al., 2020), vagy legalábbis nagyobb ráhatásuk legyen (Rajab–Gazal–Alkattan, 2020). Nagyobb hangsúly került a tanulócentrikus oktatási módszerekre, a tanulók a saját tempójuk és szükségleteik szerint haladhatnak az anyaggal. A kutatásban résztvevők közül sokan említették meg, mennyire hasznos, hogy a felvett előadásokat újra meg tudják nézni, hallgatni. Az oktatók nagy része azonban legalábbis vonakodott alkalmazni az online módszereket, mivel szokatlan volt számukra, és nem is értettek annyira hozzá, mint a diákok (Kim et al., 2020; Rajab–Gazal–Alkattan, 2020). Az online tér másik nagy előnye – ahogyan ezt az interjúk és a kérdőíves felmérés során is többen megjegyezték –, hogy időben és térben is rugalmas. A résztvevők bárhonnán tudnak csatlakozni (Goh–Sandars, 2020; Kim et al., 2020; Samaree, 2020), akár az otthonukból is, megspórolva ezzel az utazásra fordított időt (Sani et al., 2020).

Számos pozitívuma ellenére voltak az online oktatásnak nehézségei, hátrányai is. Azok a hallgatók, akik korábban is autonómiára törekedtek, könnyebben alkalmazkodtak az online oktatáshoz, mint társaik. Sokan érezték magányosnak, elszigeteltnek magukat, mivel a hallgatók alapvető igényeinek egyike a valós idejű kontaktus mind az oktatójukkal, mind pedig társaikkal (Asztalos et al., 2020). Többen jelezték, hogy nem érzik motiváltak magukat, mivel nincsenek rákényszerítve arra, hogy figyeljenek az órákon. Az online vizsgákkal kapcsolatban többen megemlítették a csalás lehetőségét, ezen kívül az online tesztek során technikai

problémák is felléphetnek, valamint az etikus vizsgáztatási gyakorlat sem garantált (Kóris–Pál, 2022). A hallgatók attól féltek, hogy ezeknek a problémáknak a kiküszöbölése érdekében nehezebbek lesznek majd a vizsgák. Virtuális jellegéből adódóan a rendszer másik komoly hiányossága, hogy gyakorlati óráikat a hallgatók nem tudták az online térben teljesíteni.

Konklúzió

2020 áprilisában – habár számítottak rá – a hallgatókat mégis sokkolta, amikor a PTE ÁOK a többi felsőoktatási intézményhez hasonlóan online oktatásra állt át. A hallgatókra nagy nyomás nehezedett, úgy érezték, hogy nem kaptak elég információt, nagyfokú bizonytalanság jellemezte a kezdeti időszakot. A külföldi hallgatók nem tudták, hazamenjenek-e vagy sem, sokan közülük otthonról nem tudtak volna részt venni az órákon az időeltolódás miatt. Mind a külföldi, mind pedig a magyar hallgatók közül sokan féltek, hogy nem tudják teljesíteni a szemesztert, az online oktatás hírére pedig kételkedve fogadták. A világjárványra reagáló vészhelyzeti online oktatás egyik fő problémája az volt, hogy az oktatók nem tudták megfelelően kezelni a különböző digitális eszközöket, nem volt meg a szükséges infrastrukturális háttér, valamint a megfelelő, megbízható internetkapcsolat sem állt rendelkezésre (Choi–Sunjoo, 2021).

Az egyetem online oktatásra való átállása a félelmek ellenére zökkenőmentes volt, a kiválasztott platform a *Microsoft Teams* lett. A hallgatók összességében elégedettek voltak a távoktatással, amelynek számos előnyét emelték ki: időt spórol meg, hatékony, a felvett előadásokat vissza lehet nézni, kevésbé stresszes, rugalmas, kényelmes. Megemlítték azonban számos hátrányát is az online oktatásnak: elszigeteltség, csökkent motiváció, nincs szocializáció, nincsen személyes kapcsolat sem az oktatóval, sem pedig a társakkal. Napi szinten szembesültek technikai problémákkal, a gyakorlatokat pedig nem lehetett online formában teljesíteni. Sokak szerint az online vizsgák csalásra adtak lehetőséget. A külföldi hallgatók és magyar társaik is hasonlóképpen vélekedtek a legtöbb kérdésben, nem voltak számottevő különbségek a két hallgatói csoport válaszaiban.

Miközben világszerte a pandémia továbbra is jelentős hatást gyakorol az élet minden területére, az orvosképzés szempontjából ez nemcsak fenyegetést, hanem lehetőséget is jelent, amit érdemes kihasználni és beépíteni az orvosképzés kurrikulumába (Németh et al., 2022), illetve ezzel párhuzamosan módszertanilag kipróbálni a különböző digitális eszközök használatát az oktatásban (Sahur–Mihsra–Singh, 2020). Több korábbi kutatás (Dávidovics, 2020; Dávidovics–Németh, 2020; 2021; Kedraka et al., 2022; Loda et al., 2020; Rajab et al., 2020) is azt igazolta, hogy a legtöbb hallgató úgy véli, hogy a jelenléti oktatást jól kiegészítik a különböző online módszerek. A jelen kutatás eredményei is azt mutatják, hogy a diákok preferenciája a jelenléti és online elemeket vegyítő hibrid oktatási rendszer lenne. Torda (2020) és Kedraka et al. (2022) szerint a világjárvány lehet az a katalizátor, amely a már jelen levő innovatív folyamatokat felgyorsítja a felsőoktatásban, beleértve az orvosképzést is.

Hivatkozások

- Adams, W.C. (2015): Conducting Semi-Structured Interviews. In: Wholey, J.S. – Harty, H.P. – Newcomer, K.E. (eds.): *Handbook of Practical Program Evaluation*. Jossey-Bass: San Francisco. 492-505. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781119171386.ch19>
- Asztalos, R – Bánhegyi, M. – Fajt, B. – Pál, Á. – Szénich, A. (2021): Hallgatói visszajelzések a kényszer-távoktatásra való átállásról és a digitális módszertani megújulásról az egyetemi szaknyelvoktatásban. *Iskolakultúra*. 31/6. 84-100. Elérhető online: <http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/34648>

- Choi, L. – Sunjoo C. (2021): Navigating online language teaching in uncertain times: challenges and strategies of EFL educators in creating a sustainable technology-mediated language learning environment. *Sustainability*. 13/14. 7664 DOI: <https://doi.org/10.3390/su13147664>
- Gacs, A. – Goertler, S. – Spasova, S. (2020): Planned online language education versus crisis-prompted online language teaching: lessons for the future. *Foreign Language Annals*. 53. DOI: <https://doi.org/10.1111/flan.12460>
- Goh, P. – Sandars J. (2020): A vision of the use of technology in medical education after the COVID-19 pandemic. *MedEdPublish*. 9/49. DOI: <https://doi.org/10.15694/mep.2020.000049.1>
- Dávidovics, A. (2020): Teaching and learning Medical Hungarian vs. Medical English: similarities and differences. *Teaching Methodology in Higher Education*. 9/34. 53-60. Online elérhető: <https://tmhe.spbstu.ru/en/article/2020.21.5/>
- Dávidovics, A. – Németh, T. (2020): Az orvosi szaknyelv tanulásával és tanításával kapcsolatos percepciók és attitűdök: így látják a külföldi hallgatók. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2020*. Szaknyelvoktatás és -kutatás nemzetközi kontextusban. Cikkek, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról. SZOKOE: Budapest. 249-259 DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2020.20>
- Dávidovics, A. – Németh, T. (2021): International students and languages for specific purposes: the results of a study on international students' perceptions of teaching and learning LSP. *Journal of Languages for Specific Purposes*. 8. 25-34
- Hild, G. – Berta, A. – Németh, T. (2021): „Kicsit beszélek magyarul, kérem röviden válaszoljon.”: Esettanulmány három, Magyarországon tanuló külföldi orvostanhallgatóval. *Tudásmenedzsment*. 22/2. 20-36
- Kaul, V. – Gallo de Moraes, A., – Khateeb, D. – Greenstein, Y. – Winter, G. – Chae, J. – Stewart, N. H. – Qadir, N. – Dangayach, N. S. (2021): Medical education during the COVID-19 pandemic. *Chest*. 159/5. 1949-1960 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chest.2020.12.026>
- Kedracka, K. – Kaltsidis, C. – Raikou, N. – Karalis, T. (2022): Considerations for University Pedagogy: Distance Learning One Year After the Covid-19 Pandemic Outbreak. *Journal of Education and Training Studies*. 10/3. DOI: <https://doi.org/10.11114/jets.v10i3.5445>
- Kim, J.W. – Myung, S. J – Yoon, H. B. – Moon, S. H. – Ryu, H. – Yim, J. J. (2020): How medical education survives and evolves during COVID-19: our experience and future direction. *PLoS One*. 15/12. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243958>
- Kóris, R. – Pál, Á. (2022): A hallgatói munka értékelésének újragondolása a hazai felsőoktatásban tanító szaknyelvoktatók körében végzett kérdőíves felmérés tükrében. *Modern Nyelvoktatás*. 28/1–2. 63-76 DOI: <https://doi.org/10.51139/monye.2022.1-2.63.76>
- Loda, T. – Löffler, T. – Erschens, R. – Zipfel, S. – Herrmann-Werner, A. (2020): Medical education in times of COVID-19: German students' expectations – A cross-sectional study. *PLoS One*. 15/11. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0241660>
- M. Császár, Zs. – Kasza, G. – Köves, K. (2021). International student mobility and COVID-19 students' experiences: the responses of host institutions and countries. In Trošić, S. J. – Gordanić, J. (eds.): *International organizations and states' response to COVID-19*. Institute of International Politics and Economics: Belgrade. 429-448 DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_response2covid19.2021
- Németh, T. (2018, February 15-16): *To go, or not to go digital: that is the question. Methodological approaches in 21st century language classrooms*. "Foreign Language Teaching in the 21st Century: Challenges and Opportunities". National Languages Championship, School of Foreign Languages and Literature of the University of Urbino Carlo Bo, Italy.
- Németh, T. – Sütő, A. – Sütő, B. – Hild, G. (2022): Two in one: incorporating Covid-19 research into the English for medical purposes class to improve the 4+1 language skills. *Journal of Languages for Specific Purposes*. 9. 23-35
- Prensky, M. (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. Lincoln: NCB University Press. Elérhető online: <https://marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
- Rajab, M. H. – Gazal, A. M. – Alkattan, K. (2020): Challenges to online medical education during the COVID-19 pandemic. *Cureus*. 12/7. DOI: <https://doi.org/10.7759/cureus.8966>
- Sahi, P. K. – Mishra, D. – Singh, T. (2020): Medical education amid the COVID-19 pandemic. *Indian Pediatr*. 57/7. 652-657 DOI: <https://doi.org/10.7759/cureus.8966>
- Samarae, A. A. (2020): The impact of the COVID-19 pandemic on medical education. *British Journal of Hospital Medicine*. 81/7. 1-4 DOI: <https://doi.org/10.12968/hmed.2020.0191>
- Sani, I. – Hamza, Y. – Chedid, Y. – Amalendran, J. – Hamza, N. (2020): Understanding the consequence of COVID-19 on undergraduate medical education: medical students' perspective. *Annals of Medicine and Surgery*. 58. 117-119 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2020.08.045>.

- Schmidt, C. (2004): The analysis of semi-structured interviews. In Flick, U. – von Kardorff, E. – Steinke (eds.): *A companion to qualitative research*. London: SAGE Publications Ltd. 253-258
- Sütő, A. – Németh, T. – Sütő, B. – Trócsányi, A. (2021): Fiatalok oltási hajlandósága koronavírus ellen és ennek hatása a pécsi és baranyai turizmusra, vendéglátásra és szórakoztatóiparra. *Tudásmenedzsment*. 22/1. 255-271
- Torda A. (2020): How COVID-19 has pushed us into a medical education revolution. *Internal medicine journal*. 50/9. 1150–1153 DOI: <https://doi.org/10.1111/imj.14882>
- Zayapragassarazan, Z. (2020): COVID-19: strategies for engaging remote learners in medical education. *F1000Research* 2020. 9/273. DOI: <https://doi.org/10.7490/f1000research.1117846.1>

Internetes hivatkozások

- Koronavírus (2020). Elérhető: <https://koronavirus.gov.hu/#/intezkedesek> . Letöltve: 2021.12.18.
- Pénzcentrum (2020). Elérhető: <https://www.penzcentrum.hu/oktatas/20201210/mi-a-redmenta-hogyan-tortenik-a-redmenta-hasznalata-redmenta-bejelentkezes-redmenta-belepes-1107416> . Letöltve: 2021.12.18.
- UPMS (2020). Elérhető: <https://aok.pte.hu/hu/menupont/233> . Letöltve: 2022.01.06.
- UP (2020). Elérhető: <https://pte.hu/hu/covid/hirek> . Letöltve: 2022. 01. 06.
- WHO (2020). Elérhető: <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline> . Letöltve: 2021.12.18.